

Colecția PETRU ȘTEȚIU

Obiceiuri de primăvară în Budești și Sârbi

Blagoveșteniile (Buna Vestire, 25 martie) este sărbătoarea de început a primăverii. Există numeroase obiceiuri și practici legate de curățenie, de pază a oamenilor și animalelor. Acestea sunt diferite de la un sat la altul, însă urmăresc același scop.

În ajun de Buna Vestire *se aprind spinii și se fac focuri* de jur-împrejurul satului "pentru a feri satul de boli și de animale sălbatice". Focurile le fac, în special, tinerii. Bătrânii care rămân acasă, aprind în grădini focuri pentru a feri casa de șerpi.

În Budești, fiecare gospodină *afumă locuința și celelalte acareturi* cu cărpe aprinse și tămâie, apoi *ung cu ai* animalele "să le ferească de boli și de fiarele sălbatice". (De la Ioan Iosif, 61 ani, Sârbi, 1990).

Dacă te urci pe dealurile din jurul satelor, peste tot, până în zare, vezi focuri aprinse, vestind sosirea primăverii.

O altă sărbătoare mare a primăverii este **Sânjorzul**, Sf. Gheorghe, în 23 aprilie.

Încă din ajun, porțile și streșinile caselor sunt *împodobite cu crenguțe de mesteacăn*, prin care se arată că primăvara a sosit. În ziua de Sânjorz, cu mic cu mare, *se udă cu apă* "pentru a avea un an vlăstos" (De la Ileana Pop, 68 ani, Sârbi, 1990).

Postul Mare, postul Paștilor, începe prin punerea la **fiert a vaselor**, pentru a înlătura urmele de grăsime de pe ele. Postul Paștilor este ținut nu numai pentru curățenie trupească, ci și pentru cea sufletească. Începând cu 2-3 săptămâni înainte de Paști, la biserică vin, cu mic cu mare, să *se spovedească*.

În această perioadă, bărbații fac curățenia de primăvară a gospodăriei, în timp ce nevestele curăță locuința. În **Duminica Floriilor**, oamenii aduc la biserică *mâțișoare* de salcie, iar, după ce le sfințesc, *ating animalele* cu ele, "să fie roditoare și ferite de rău". Uneori, fetele, "să fie iubite de feciori, *se duc la râu* în dimineața de Florii, *se spală* cu apă pe față", zicând:

M-o făcut mămuca-n zori,	Să siu dragă domnilor,
În duminica de Flori,	Să siu dragă poptilor,
M-o făcut și m-o-nchinat,	Să siu dragă la feciori
De noroc mi-o descântat,	Ca zinu la domnișori,
M-o stroptit cu pană verde	Să siu dragă la voinici
Să siu dragă cui mă vede,	Ca și țâța la prunci mici.

În timp ce se spală, rostesc descântecul de trei ori.

O altă variantă:

Bună dimineața, apă curgătoare,	Să siu dișin înflorit,
Eu îți aduc pită și sare,	De la munte coborât,
Tu să-mi dai cinstea cea mare.	De bătrâni să siu cinstită,
Și de astăzi înainte	De feciori să siu ibdită.

În timp ce descântă și se spală, fata aruncă, din când în când, pâine în apă. (De la Vasile Pop, 70 ani, Sârbi, 1990).

În timpul Postului, nevestelor și fetelor nu prea le lipsește din casă *teara*, având dorința ca în cinstea Paștilor să aibă *ceva nou*: o ștergură, un țol, o față de masă etc.

Ultima săptămână a Postului este foarte importantă. Țesăturile sunt

Tânără m-or pune-n lut;
Socrii-s răi, bărbatu-i câne,
Tânără m-or pune bine!
Să să mire maicile,
Ce năroc au fetile!

I WAS MARRIED WHEN STILL YOUNG

I was married when still young
Just sixteen and I was gone.
My in-laws turned out to be bad
And my husband, dumb and mad.
They will bury me alive,
In-laws, husband, all alike,
They will bury me for sure.
Let all mothers now beware
Their daughters from bad luck
spare.

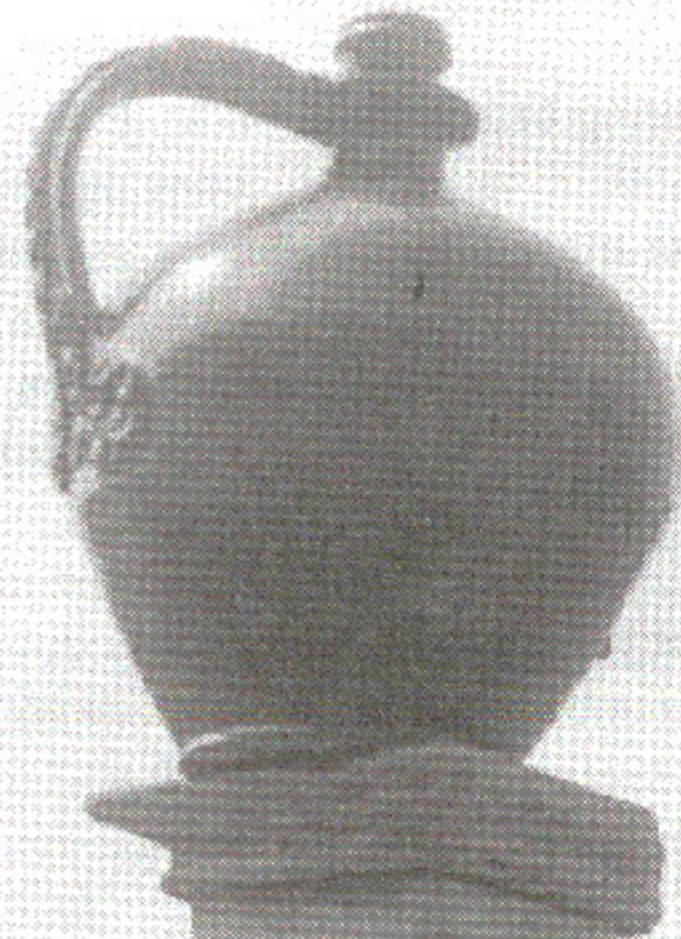
2477

CODRULE CU FRUNZA LATĂ

Codrule cu frunza lată,
Pice bruma, nu te bată!
Pice bruma nu te bată,
C-am șezut la umbră-odată,
Cu mândru, când eram fată;
Am șezut pe pajiște
Și grăiem de dragoste.
Da de când m-am măritat,
Pe pajiște n-am mai stat
Și drăguțu m-o uitat.

BROAD LEAFED FOREST

Broad leafed forest,
When frosts come,
Let them spare you
From their bite
For I sat in your shadow

With my lover, long ago.
 We sat in the clearing,
 With our love, just talking.
 But since I've been married to
 him
 I never go to the clearing
 And my love's forgotten me.

2478

**NU MĂ BATE, DOAMNE,
 RĂU**

Nu mă bate, Doamne, rău
 Că și io-s copil de-al tău;
 Nu mă bate, Doamne, tare
 Că și io-s de-al dumitale.
 Cât i omul tinerel,
 Se ține dorul de el;
 Dacă omu-mbătrânește,
 Dragostea îl părăsește.
 Ferice, codre, de tine,
 Că nu-mbătrânești ca mine:
 Toamna tu îngălbenesti,
 Primăvara înfrunzești;
 Omul dacă-mbătrânește,
 Altu-n veci nu-ntinerește.
 Pare-mi rău și mult mi-i jale
 De tinerețile mele.
 De-aia cânt și îmi petrec,
 Că văd că zilele trec.

**LORD, DON'T PUNISH ME,
 DON'T CHIDE**

Lord, don't punish me, don't
 chide,
 For I am also your child.
 Don't punish me so hard, oh,
 Lord,
 I am also one of your folk.
 When one's young, happy and
 bold,
 One loves and longs.
 When one is old
 Love leaves for good, or so I am
 told.
 Happy wood, fair, fresh and green
 Never grow old like poor me,
 If you lose leaves when autumn
 comes
 Spring brings them back, green
 once again.
 But man, if man has once grown
 old
 Never turns young as he'd been
 before.
 Therefore I grieve, therefore I
 lament
 For the happy days so sadly did
 end.
 Therefore I sing and drink so hard
 For the days pass by, so fast, so
 fast.

spălate, scuturate și din nou aranjate, iar, începând cu *Joia Mare*, începe preparatul *păștii*. Aceasta se face doar joi și sâmbătă, *Vinerea Mare*, fiind numită și *Vinerea Sacă*, o sărbătoare care trebuie ținută, "să nu sie anu săc" (De la Maria Râșcu, 72 ani, Sârbi, 1990). Pasca, pâine tradițională pentru ziua de *Paști*, se face, de cele mai multe ori, cu brânză de vacă. *Ornamentele* cele mai frecvente sunt: funia împletită în partea superioară de jur împrejur, motive florale și geometrice. Tot sâmbătă, până în Paști, se fierb și *se roșesc ouăle*. Se păstrează și se mai practică și azi obiceiul ca *apa de pe ouă* să fie aruncată la o răscruce de drumuri, cu ea "aruncându-se toate bolile".

Unele fete și neveste țin *postul negru*, care începe din seara zilei de joi până în ziua de Paști. Fetele și nevestele își *despletesc părul și ajună*, ca să aibă noroc în viață. (De la Ileana Rad, 39 ani, Budești, 1990).

Alte fete se pregătesc pentru a fi primele în joc. Pentru aceasta, în ajunul Paștilor, *pun vin* într-o sticlută de un fărtaș (sfert), această sticlută punând-o *sub pragul bisericii*. În ziua de Paști, după ce toată lumea a trecut la biserică, fetele iau sticlutele și le pun în sân, merg la biserică și la fiecare bătut de clopot, *scutură sticluta*, zicând: "Eu întâie-n joc!" (De la Vasile Rednic, 32 ani, Sârbi, 1990).

Pentru a se feri de boli, se obișnuiește *a se călca pe cărare în formă de cruce*, înainte de a merge la biserică. (Gheorghe Sima, 74 ani, Sârbi, 1990).

La bisericile de pe raza comunei, slujba și sfințirea păștii se face în *ziua de Paști*, începând cu ora 6,00 dimineata.

Femeile pregătesc, încă de sâmbătă seara, traista cu care se va duce la biserică, pentru a fi sfințite, pasca, cârnațul, șoldul de porc, ouăle vopsite, sticla cu vin și alte bunătăți făcute în cinstea acestei mari sărbători.

În biserica din Susani din Sârbi, fiecare gospodar care merge la biserică cu traista plină de bunătăți, are un *loc păstrat din moși-strămoși* unde își pune traista, loc care se află amenajat în jurul bisericii. La biserica din Josani, oamenii își așează trăistile în formă de cerc, pe un loc mai drept, în apropierea bisericii, în mijlocul căruia intră preotul și sfințește pasca.

La bisericile din Budești, oamenii au, de asemenea, locuri păstrate din moși-strămoși, unde își așează trăistile. Aceste locuri au fost amenajate în așa fel încât cetățenii care locuiesc aproape unul de altul să aibă locurile de la biserică tot în imediata vecinătate.

După slujba de sfințire, bărbații, femeile, fetele aleargă spre ieșire, "cei care ies primii pe poartă vor fi *primii la lucru* în acel an". Cel care are stupi, încearcă să ajungă primul în drum, să aibă noroc la albine. (De la Irina Ștețiu, 63 ani, Sârbi, 1990).

Înainte și după Paști, sunt unele zile în care nevestele, fetele nu lucrează, cum este *miercuria Milostivelor*, prima dinaintea Paștilor și cea din prima săptămână după Paști, când *nu se toarce* pentru că Milostivele sunt necruțătoare, câteodată femeile cerând dezlegare.

Mai este o zicere că în ziua de Paști *nu-i bine să dormi*, dacă vrei să nu-ți ploaie fânul la vară. De aceea oamenii, după ce vin de la biserică și dau *pască slujită la animale*, mănâncă și ei, dar nu se culcă ci *se duc pe șes*, un loc mai drept, unde se adună tot satul și tinerii organizează diverse jocuri cu mingea, întreceri diverse, mamele urmărindu-și fetele dacă sunt antrenate în aceste jocuri.

A doua zi de Paști, atât în Sârbi cât și în Budești, se face *jocul satului*. Până nu demult, jocul se organiza în șură, mai recent tinerii din sat și-au făcut un șopron, unde, în tot cursul anului, organizează jocul.

*Urlă lupu-ntre hotară
 Și s-aude peste țară.*